

Jaromír Pukl

Protokol z výslechu, Kriminální ústředna Brno, pobočka Přerov, 22. 12. 1944.

Narodil jsem se 29. října 1899 jako druhé dítě řídícího učitele Alexandra Pukla a jeho manželky Aloisie, rozené Kleislové, v Mysločovicích u Kroměříže a navštěvoval pětitřídní obecnou školu v Lechoticích. Návazně jsem navštěvoval v Hranicích tři třídy měšťanské školy, dvě třídy gymnázia v Holešově a čtyři ročníky učitelského ústavu v Kroměříži. Když jsem opustil školu a složil zkoušku dospělosti, byl jsem jako učitel v Hulíně, Karolinově, Zdouňkách, Hnojníku, Trinci a od roku 1935 působil jako odborný učitel na dívčí měšťance v Hranicích.

V roce 1917 jsem byl zařazen do aktivní branné služby k tehdejší rakousko-uherské armádě a sloužil u pěšího pluku č. 7 v Przemyslu, zúčastnil jsem se polních tažení v Itálii a přestoupil po skončení války do československé armády, kde jsem sloužil až do ledna 1919. Byl jsem propuštěn v hodnosti desátníka.

V roce 1924 jsem se oženil se svojí nynější manželkou, se kterou mám tři děti, které jsou nyní ve věku 20, 18 a 15 roků. Na živobytí rodiny musím vydělávat sám. Majetek žádný nevlastním.

V žádné politické straně jsem nikdy organizován ani činný nebyl. Od roku 1921 (až do jeho rozpuštění) jsem byl členem spolku Sokol.

Jak jsem se už zmínil, nebyl jsem (z hlediska politického a kriminálního) dosud trestán.

II. K věci

Důvod mého zatčení a výslechu je mně znám a chci po opakovaném a důrazném upozornění o pravdivosti uvést následující:

Po zřízení Protektorátu byl můj bratr, bývalý československý štábní kapitán Václav Pukl, s ještě dalšími bývalými československými důstojníky členem hnutí odporu (vojenská organizace), které existovalo v Hranicích a mělo své centrum v Moravské Ostravě. Při jedné z mých návštěv bratra jsem poznal v jeho bytě bývalého československého majora Klimka. Oba se zabírali v mé přítomnosti problémy týkajícími se organizovaného odbojového hnutí, a když jsem se rovněž chtěl k témuž připojit, byl jsem Klimkem odmítnut s poznámkou, že jenom bývalí důstojníci smějí být do něho přijati a že pro civilní osoby v něm žádné místo není. Jelikož jsem se ale jako uvědomělý Čech chtěl zúčastnit českého odboje proti Němcům, připojil jsem se ke knihkupci Schützerovi a dřívějšímu rotmistru československé armády Čechovi z Hranic. Oba byli členy jednoho hnutí odporu a přinášeli ilegální letáky, které obdržel Čech neznámo odkud. Oba také mně předávali týdně nebo čtrnáctidenně nějaký počet letáků, které jsem měl rozdělovat dále. Této úlohy jsem se zhostil tak, že jsem obdržené letáky rozšiřoval ve večerních hodinách po městě nebo házel do otevřených oken v přízemí. Ve své ilegální činnosti jsem pokračoval až do zatčení Schützera o velikonocích 1942. Můj bratr, Klimek a Čech byli zatčeni již předtím. Jak to, že právě já jsem byl ušetřen zatčení, mně není známo. Každopádně jsem svou činnost po zatčení Schützera zastavil, protože jsem již žádná spojení s ilegálními kruhy neměl a znal jsem jenom ty dva.

V první polovině července téhož roku, když jsem jednoho dne před polednem šel ze školy domů, byl jsem zastaven na silnici jedním mně neznámým asi tříadvacetiletým mužem, který se mě zeptal, zda jsem učitel Pukl. Když jsem na jeho otázku přitakal, vtiskl mně menší složený lístek do ruky a řekl, že jej mám přečíst až doma. Neřekl mně, kdo je a odkud přichází, případně kým byl za mnou poslán. Nenechal mně ani čas zeptat se ho na to, ihned se vzdálil. Když jsem přišel do svého bytu, přečetl jsem si lístek. Ten byl psán tužkou a obsahoval sdělení, že mne vyhledají dva muži s heslem „Přinášíme vám tabák!“, načež mám

odpovědět slovy: "Mám tabák!" Dále stálo na lístku, že ho mám po přečtení spálit a že ve stanovené době obdržím další pokyny. Jakou to mělo s lístkem souvislost, nebylo mně jasné a také v něm nebyla uvedena doba, ve které mě mají ohlášení muži vyhledat. Od koho pocházel lístek a v něm obsažené sdělení, mně není dodnes známo.

Na tuto záležitost jsem téměř zapomněl. Až jednoho dne uprostřed října téhož roku jsem našel ve své dopisní schránce zalepený lístek bez adresy. Na tomto lístku stálo, abych se o týden později v 19.30 hodin dostavil k jedné roklí naproti Lázním Teplice. Když jsem v uvedené době na stanovené místo přišel, nikoho jsem neviděl a půl hodiny čekal. Jelikož ale nikdo nešel, chtěl jsem jít domů. Na zpáteční cestě jsem potkal jednoho mladého muže. Když kolem mne procházel, ohlásil se stejným heslem, jaké jsem znal z lístku. Také já jsem mu odpověděl požadovaným způsobem. Na to řekl, že se jmenuje „Jaroslav“ a uložil mně připravit bydlení pro „F-agenty“ (agenty osvobozenectvého hnutí), kteří mne vyhledají. Dále řekl, že tito organizují tzv. „národní výbor“ jako naprosto spolehlivé osoby a já budu mít za úkol jim být při tom nápomocen a najímat další spolehlivé osoby pro tu věc. Na můj dotaz mně ten muž své jméno nepověděl a řekl, že se mě to netýká a nemám se o to starat, nýbrž jen uposlechnout udělené pokyny. Pokud si ještě pamatuji, řekl mi ten muž, že byl rovněž v Londýně a jeho pracovní oblast je Valašské Meziříčí, kde si se mnou několik dní později dojednal jedno setkání. Tento den jsem měl říci, zda jsem obstaral byt, případně ubytování pro „F-agenty“, případně zda ho bude možné obstarat. Na můj další dotaz, proč se obrací právě na mě jako na spolehlivou osobu, mně řekl, že jsem znám jako spolehlivý člověk a národně uvědomělý Čech, což odvodil z méjích ilegálních činností v letech 1940 a později. Odkud tyto poznatky získal, mně není známo a na moji otázku v tomto ohledu mně neodpověděl. Po krátké rozmluvě jsme se odloučili a já šel domů.

Asi o tři nebo čtyři dny později jsem jel vlakem v 15.30 hodin z Hranic na domluvené setkání do Valašského Meziříčí. Když jsem přišel na nádraží, kde jsem se měl setkat s tím mužem, nebyl tento přítomen a já musel bez pořízení jet zase domů.

Od této doby jsem neobdržel ani žádné sdělení, ani jsem nebyl v této záležitosti nikým kontaktován. Chtěl bych poznamenat, že mezi mnou a tím neznámým mužem při setkání v Lázních Teplice bylo domluveno, že budu o příchodu „F-agentů“ ještě předem vyrozuměn. Jak jsem již uvedl, neobdržel jsem od té doby žádné sdělení a nebyl jsem již vyhledán třetí osobou v záležitosti „F-agentů“.

Podle pravdy musím uvést, že ke spolupráci s „F-agenty“, případně k jejich přijetí nebo ubytování jsem byl připraven. Jakákoliv jména nemohu ovšem uvést, jelikož mně ty dvě mužské osoby, se kterými jsem se v této věci setkal, nejsou známy a já jsem je předtím nikdy neviděl. Svá jména mně neřekli s výjimkou toho druhého muže, který uvedl jméno „Jaroslav“. S jinými osobami jsem se v této záležitosti nesešel a žádné další osoby jsem pro tuto věc nezískával, jelikož jsem musel nejprve vyčkat příchodu „F-agentů“ nebo dalších pokynů. S „F-agenty“ jsem se rovněž dosud nesešel.

Nemohu uvést další údaje a nejsou mně známa jakákoli jména v souvislosti s mým dnešním výsledkem. Že jsem byl kontaktován „F-agenty“, případně jejich příznivci nebo pomahači a byl vyzván ke spolupráci, odvozují ze své ilegální činnosti s Čechem, Schützerem, kteří moje jméno museli předat dále dalším ilegálním říši nepřátelským kruhům.

Uzavřeno.

Kriminální pracovník
(podpis nečitelný)

Zadržený
Jaromír Pukl

Kriminální sekretář
Kickingger

(Z archivních dokumentů Gestapa Brno)¹

Co však předcházelo Puklovu zatčení? Jak se dostal do hledáčku gestapa? Co prozradil a co neprozradil gestapu? Synovec Jaromíra Pukla ve svém dopise uvádí:

„Můj otec škpt. Václav Pukl s účastí svého bratra Jaromíra v Obraně národa počítal. Strýc byl informován o dění v ON. Věděl o zbraních, které můj otec za mé pomoci uschoval na půdě našeho domu. Podle výše uvedené výpovědi strýc Jaro vůbec neznal pravý důvod svého zatčení. Lidé, které ve své výpovědi jmenoval, byli v tu dobu již mrtvi nebo zatčení – pplk. Klimek byl popraven koncem roku 1942, prap. Čech byl popraven 31. 8. 1943 v Kasselu a knihkupec Alois Schützer byl popraven 1. 6. 1942 v Olomouci. Svou výpověď strýc nikoho nepoškodil. Na osudu Jaromíra Pukla je zvlášť tragické, že zemřel vinou hrubé nekázně a neuposlechnutí rozkazu parašutisty des. Jána Grajzela z paravýsadku Embassy,“² něhož se při zatčení našly záchytné adresy, mimo jiné právě na učitele Pukla z Hranic, Pukl byl zatčen se svou manželkou a dcerami ještě téhož dne. Jaromíra Pukla pak gestapo převezlo do věznice v Přerově, kde byl sepsán výše uvedený protokol, pak do brněnských Kounicových kolejí a nakonec do Mauthausenu, kde 10. 4. 1945 zahynul. Po zatčení se domluvili někteří členové hranické odbojové skupiny na přepadení přerovské věznice a osvobození J. Pukla a jeho rodiny. Přepad měl být proveden v noci ze soboty na neděli, kdy podle zjištění bývala věznice jen slabě střežena. Avšak 3. ledna byl Pukl převezen do Kounicových kolejí v Brně, a proto bylo od akce upuštěno.

Hranický učitel Jaromír Pukl byl na začátku okupace spolu s bratrem Václavem zapojen do odbojové organizace Obrana národa, po jejím rozbití nadále udržoval kontakty s odbojáři v jiné organizaci Petiční výbor Věrní zůstaneme, až na jaře 1944 jej Jan Filip z Bystřice p. Host. spojil s Antonínem Bartošem a jeho zpravodajskou skupinou Clay-Eva vyslanou z Londýna. Vlastenecky založený a naprosto spolehlivý člověk Jaromír Pukl byl vyhlédnut jako zpravodajský vedoucí pro okres Hranice.

O jedné takové zpravodajské události je vhodné se zmínit: Puklovi se podařilo na konci léta navázat spojení se svými známými odbojáři v Praze. Tato pražská skupina posílala svá hlášení kurýrem na Slovensko, odkud byly zprávy dále posílány do zahraničí. Po vypuknutí Slovenského národního povstání byla moravsko-slovenská hranice uzavřena a střežena německým vojskem. Pražská skupina se proto na Pukla obrátila se žádostí, zda by informace do ciziny nemohla předávat Bartošova skupina. Velitel skupiny Clay po poradě s nejbližšími spolupracovníky rozhodl, že přes velké vytížení vlastní prací přijme skupina i tento úkol a žádal prostřednictvím Pukla Prahu, aby ihned zaslala veškerý zpravodajský materiál. Týden po tomto rozhodnutí dostal Bartoš od Pukla malý balíček mikroskopického filmu o rozměrech jedenkrát dva centimetry. To byl nový způsob doručování zpráv, na který však skupina Clay nebyla zařízena. Bylo nutné opatřit promítací přístroj. Bystřický četnický strážmistr ve výslužbě Jan Filip jej získal od ředitele školy Josefa Brady, který dal přístroj k dispozici v jedné školní učebně, kde pak film se zprávami a plánky byl promítnut na zeď a ty pak opsány a obkresleny MUDr. Františkem Vytrhlíkem. Cenné byly zejména plánky letišť a průmyslových a vojenských objektů v Čechách. Z takto získaného materiálu zpracovala skupina Clay hlášení a ta posílala do Londýna. Londýn potvrdil jejich příjem heslem „Praha dobře“. Mezi prvními zprávami, získanými z pražského materiálu, byla také depeše: 07-08 GR 47: *Továrna leteckých motorů Jinonice u Prahy se stěhuje do Slaného. Továrna z Letňan*

¹¹ MZA Brno, fond B 340 Gestapo Brno

² Osobní sdělení pplk. v. v. Mojmíra Pukla v dopise z 30. 11. 1999

*do tunelu, trať Praha – Jílové (asi 80 km od Prahy), kde je trať vyřazena z provozu v délce 25 km.*³

Ještě před vypuknutím války navštívil Jaromír Pukl svého bratra Václava, v té době velitele hraniční roty na státní hranici u Bohumína, kde byla vybudována pohraniční opevnění. Jaromír jako zručný výtvarník vytvořil pro bratra dvě olejomalby pohraničních bunkrů, konkrétně OP S-13 „Na Pískovně“ a OP S-21 „Malý cvičák“. První z nich je v majetku rodiny Puklových, druhý byl věnován pevnostnímu areálu Darkovičky u Hlučína a je umístěn v pěchotním srubu MO S-19 Alej. Existují ještě jiné pohraniční pevnosti a bunkry jako námět obrazů? Zřejmě jsou to jediné obrazy pohraničních pevností v republice.

Jaromír Pukl je připomínán mezi padlými na pamětní desce v budově holešovského gymnázia.

Foto č. 24: Jaromír Pukl

Foto č. 25: Úvodní list Protokolu z výslechu

Václav Pukl

Václav Pukl byl starší z bratrů, kteří se narodili manželům Alexandru Puklovi a jeho ženě Aloisii, rozené Kleislové. Václav přišel na svět 24. června 1898 v Mysločovicích, obecnou školu vychodil v Lehoticích, kde byl otec řídícím učitelem. Od roku 1910 do roku 1914 navštěvoval gymnázium v Holešově, absolvoval první čtyři roky této střední školy, z níž přešel na střední zemědělskou školu v Přerově. Tam jej zastihla válka. V roce 1916 byl odveden do rakousko-uherské armády jako jednoroční dobrovolník. Do října 1918 byl na ruské a později na italské frontě společně se svým bratrancem Janem Puklem, synem holešovského řídícího učitele Jana Pukla. Po návratu z fronty sloužil jako poddůstojník u 3. pěšího pluku. Od 20. prosince 1918 byl na studijní dovolené, aby mohl dokončit středoškolská studia na zemědělské škole, na níž 15. června 1919 v Přerově maturoval. Ve vojenské službě u svého útvaru po maturitě pokračoval. V únoru 1920 byl přeložen k pěšímu pluku č. 7 Tatranskému do Nitry. Zde byl na vlastní žádost přijat za vojáka z povolání v hodnosti podporučíka. V Nitře se také oženil (29. 6. 1922) s Margitou Hudecovou a narodily se jim dvě děti. Dne 1. listopadu 1928 byl Václav Pukl již v hodnosti nadporučíka přeložen k 34. pěšímu pluku Střelce Jana Čapka do Hranic.

V létě 1935 byl kapitán V. Pukl ustanoven velitelem čety vojenských akademiků pěchoty ve Vojenské akademii v Hranicích. Tohoto jmenování si velice vážil jako velmi dobrého ocenění výkonu služby. Kpt. V. Pukl byl vojákem tělem i duší, vojenské službě se plně věnoval. Byl čestný, přímý a spravedlivý, náročný k sobě i svému okolí. Byl dobrý sportovec, rád jezdil na koni, byl i velmi dobrý střelec z pistole a pušky. Veřejně byl činný v Sokole a ve Svazu čs. důstojnictva

Mezinárodní situace se zhoršovala, na státní hranici se budovala opevnění. Tam, na hranici ke 4. hraničářskému pluku v Hlučíně, byl nyní štábní kapitán pěchoty Václav Pukl přeložen v roce 1937 a ustanoven velitelem 1. roty v Koblově. Tato 1. rota 4. hraničářského pluku (pevnostního) měla za úkol bránit úsek státní hranice v prostoru Bohumína, na východním křídle těžkého opevnění státní hranice. Všichni příslušníci 1/4 hran. roty byli připraveni státní hranici uhájit i za cenu nasazení vlastního života. Nejtěžší chvíle zažívali, když museli po mnichovské zradě svoje nedobytné pevnosti opustit.

Po rozpuštění 4. hran. pluku byl Václav Pukl přeložen k 11. hran. praporu do Hrušovan u Brna. Po okupaci ČSR a rozpuštění čs. armády odešel do civilu a na podzim roku 1939 se stal učitelem na Vyšší lesnické škole v Hranicích. Zde bydlel ve Hřbitovní ulici č. 1055.

³ BARTOŠ, A., KUNC, R. *Clay -Eva volá Londýn*. Melantrich 1992, s. 133–134

J. Pukl zahynul v KT Mauthausen spolu s dalšími odbojáři spolupracujícími se skupinou Clay-Eva, podrobněji viz pasáž věnovaná MUDr. Miloslavu Souškovi

Již v květnu 1939 se V. Pukl zapojil jako mnoho jiných bývalých důstojníků do činnosti v odbojové organizaci Obrana národa. Kromě důstojníků byli zapojeni i členové Sokola a dalších vlasteneckých organizací a spolků. Po odchodu brig. gen. Otakara Zahálky, bývalého velitele Vojenské akademie, který činnost ON v hranickém okrese řídil, do emigrace, byl V. Pukl vyzván pplk. J. Klímkem z krajského vedení ON v Ostravě, aby dále řídil práci ON v Hranicích a okolí. Organizace především shromažďovala zbraně, získávala přehled o vojácích a spolehlivých lidech, se kterými se počítalo pro osvobozovací boje. Puklovým zástupcem byl Hubert Pavezka, po jeho zatčení v září 1939 jej nahradil kpt. Jan Chvatík. Zrada v ostravském vedení ON způsobila, že gestapo zatklo dne 26. února 1940 špkt. pěch. Václava Pukla a následujícího dne kpt. J. Chvatíka. Oba byli tři roky vězněni v samovazbě v různých německých kriminálech. Německým soudem byli 5. listopadu 1942 spolu s dalšími hranickými občany, členy OB, Pavezkou, Perdulou, Jakubkou a Juřínkem odsouzeni k trestu smrti. Ve zdůvodnění odsouzení se uvádí, že pomáhal při organizování tajného českého hnutí a opatrování zbraní.⁴ Rozsudek nad Václavem Puklem byl vykonán 19. února 1943 v 18 hodin 44 minuty ve věznici v Breslau (Vratislav), Kletschkau Strasse No 39. V dalších dnech si obyvatelé Hranic mohli na nechvalně známých červených plakátech vyvolávající smutek i zlobu přečíst následující:

„Vyhláška. Lidovým sborovým soudem pro přípravu k velezradě a napomáhání nepříteli na smrt a k trvalé ztrátě občanských čestných práv odsouzení Václav Alexander, Jan Pukl z Hranic a Jan Chvatík z Přívozu byli dnes popraveni. V Berlinu, dne 19. února 1943.“

Tady se nacistické úřady dopustily chyby, nešlo o Jana, ale Václava Pukla. Poslední den svého života napsal dopis na rozloučenou své rodině, v níž mimo jiné píše: *„Umírám klidně, smířen se svým údělem a osudem a s hrdým vědomím, že umírám jako voják naší drahé, krásné vlasti a za její slávu a krásnou budoucnost, v níž pevně věřím!“*

Po válce byl špkt. pěch. Václav Pukl povýšen in memoriam do hodnosti podplukovníka a vyznamenán Válečným křížem 1939.⁵ Jeho jméno s datem narození je uvedeno na pamětní desce na budově sokolovny v Hranicích i v budově holešovského gymnázia.

Foto č. 26: Špkt. Václav Pukl

⁴ Státní ústřední archiv, fond Ministerstva vnitra – Londýn, Seznamy popravených osob na základě rozsudku stanného lidového a zvláštního soudu v období od 27. 9. 1941

⁵ Podle životopisu V. P. v dopise z 21. 6. 1999 od Mojmíra Pukla, syna Václava Pukla, a přiloženého plakátu s vyhláškou o popravě